

Uppgift om stenmaterialet saknas. Storlek, beräknad med ledning av Brenners avbildning, c:a 1 m. × 0,60 m.

Inskrift (enligt Brenners teckning):

... **r** ... **a** ... **ur auk kur** ... **s aftir** × **karl** × **faður** × **s** ...

5 10 15 20 25

... æftir Karl, faður s[inn] ...

»... efter Karl, sin fader, ...»

Till läsningen: Teckningen i F 1 4 c visar korsformiga sk efter 16 **r** och 25 **r**, medan träsnittet i *Bautil* har kryss liksom teckningen i F m 27. På träsnittet i *Bautil* följer efter 26 **s** nederdelen av en **i**-runa, som icke har motsvarighet på teckningarna. Liljegrens läsning följer *Bautil*.

Runorna i inskriftens början synas vid Brenners avtecknande delvis ha varit bortnötta. Den återgivna runföljden är därför på flera ställen bruten och ger icke tillräckligt underlag för en tolkning av namnen, sannolikt tre, tillhörande den dödes barn. Det andra i ordningen, av vilket endast slutet **ur** återstår, kan ha varit exempelvis *Assurr*. Det tredje inledes med runorna **kur**, vilket kan motsvara början av exempelvis *Gormr*, *Gyrðr*, *Gyriðr*. — *Karl*, även på Vg 112, är ett vanligt namn i hela Norden med talrik frekvens även i runstensmaterialet.

43. Råda sn, kyrkan.

Litteratur: Handlingar 1925, 1938, 1957 i ATA.

Avbildningar: Foto C. W. Pettersson 1925 (ATA); Ä. Noreen, foto 1925 (ATA); H. Wideen, foto 1939 (ATA).

Enligt uppgift till Jungner från prosten K. Bergström i Råda skulle ett stenfragment med några få runor (**sii**) ha påträffats vid Råda kyrka och placerats i dess kyrkomuseum. Fragmentet eftersöktes förgäves av Jungner tillsammans med prosten Bergström sommaren 1937. År 1946 identifierades det med ett större gravstensfragment. Den som runor uppfattade ristningen tillhör stenens ornamentala utsmyckning, numera starkt vittrad.

Av ornerade gravhällar förvaras i kyrkomuseet sex större hällar med runstensornamentik. Av dessa äro fyra sidohällar och två gavelstenar i gravkistor av 1000-talstyp. Nio mindre fragment tillhöra en och samma gavelhäll. Dessutom finnas fyra korsprydda gravhällar av 1200-talstyp samt en liljesten. Kyrkomuseet nyordnades 1957.¹

44. Skalunda sn, kyrkan. Nu på kyrkogården.

Pl. 34.

Litteratur: T 47. N. G. Djurklou, Antiquitetsintendentens berättelse 1868, s. XV f. (ATA), Brev ²⁸/₁₂ 1868 t. B. E. Hildebrand (ATA); C. J. Ljungström, Brev 1869 (odat.) t. VHAA (ATA), Kinnefjerdings och Kållands härader (1871), s. 58; K. Torin, Register 1875 (VFA); E. Fischer i Sveriges kyrkor, Västergötland 1: 1 (1913), s. 162; O. Sjögren, Sverige 4 (1933), s. 329; Handlingar 1934 och 1936 (restaureringsrapport) i ATA.

Äldre avbildningar: Djurklou, bläckteckning (i berättelse 1868 [läge i korgolvet]); Ljungström, bläckteckning 1869 (ATA), ds. a. a.; O. Erlandsson, blyertsteckning och tuschteckning (VFA), träsnitt (i T 47).

På Skalunda kyrkogårds nordvästra del stå mitt emot varandra två runstenar, den ena, Vg 45, i sin helhet bevarad, den andra, Vg 44, fragmentarisk. Den sistnämnda stenen, som saknar nederdel, uttogs 1869 ur kyrkans golv från en plats vid södra sidan om altaret, och placerades invid södra kyrkväggen. På sin nuvarande plats, 35 m. VNV om kyrkan, restes stenen först i slutet av 1920-talet genom försorg av arrendatorn till Skalunda Stommen. Måhända har stenen utgjort gavelhäll i en gravkista.

¹ S. B. F. Jansson har för avsikt att publicera detta material i *Fornvännen*.

Sandsten. Höjd 1,07 m., bredd 1,18 m. Stenens framsida är alldeles plan, men ytlagret har flagrat av i stora partier. Denna flagring pågår alltjämt. Några mindre sprickor i ristningsytan tätades 1936 med stenkitt.

Inskrift:

... **ripr** × **rispi** × **stin** + **eftir** × **sunu** × **sina** × **suin** × ...

...-riðr resti sten æftir sunu sina, Sven ...

»... reste stenen efter sina söner, Sven ...»

Till läsningen: Av första runan återstår endast nedersta delen av ett bakåtlutat streck, som emellertid gör det troligt, att runan varit **r**. 6 och 12 i äro icke stungna, så däremot 14 **e**. 15 **f** och 16 **t** äro tillsina översta delar något skadade men säkra. Nedersta delen av 19 **s** har gått förlorad genom flagring. 28 **u** har förlorat övre delen genom flagring, som även skadat den följande **i**-runan. Efter 27-30 **suin** äro runorna nästan helt förstörda. Det förefaller troligt, att namnet följts av ett **uk**. Torin har observerat **u** och supplerat **k**. Därefter skönjes efter en lakun för en eller två runor den åt höger böjda nederdelen av en runa, **u**?, därefter möjligen undre delen av en **r**-runa. Hos Torin saknas 1 **r**; r. 14 läses **i**.

Inskriftens första namn synes närmast ha innehållit slutleden -riðr eller -friðr. Det har då sannolikt varit ett kvinnonamn av typen *Ingiriðr*, *Holmfriðr*.

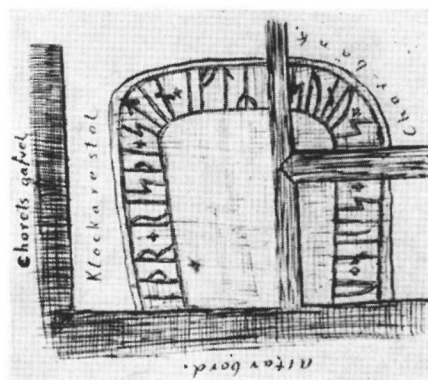

Fig. 62. Vg 44. Skalunda sn, kyrkan.
Efter teckning av Djurklou.

45. Skalunda sn, kyrkan. Nu på kyrkogården.

Pl. 35.

Litteratur: L 1363, T 46. P. Tham, *Egna Manuscripter och Siöborgs Resor*, s. 112 (ATA); P. E. Lindskog, *En korrekt beskrifning om Skara stift* 3 (1814), s. 182; N. H. Sjöborg, *Samlingar för Nordens fornälskare* 3 (1830), s. 120; P. A. Säve, *Berättelse* 1863, s. 87 (ATA, tr. i ATS 3, 1873, s. 147); N. G. Djurklou, *Antiqvitetsintendentens berättelse* 1868, s. xv f. (ATA), *Brev t. B. E. Hildebrand* 28/12 1868 (ATA); C. J. Ljungström, *Brev t. B. E. Hildebrand* 13/11 1868 (ATA), *Brev t. VHAA* 1869 (odat., ATA), *Kinnefjerdings och Kållands härader* (1871), s. 58; E. Fischer i *Sveriges kyrkor, Västergötland* 1: 1 (1913), s. 162; O. Sjögren, *Sverige* 4 (1933), s. 329; *Handlingar* 1936 i ATA; H. Wideen, *Västsvenska vikingatidsstudier* (1955), passim.

Äldre avbildningar: Sjöborg, teckning 1794 ([el. Liljegren efter Sjöborg?]) i Liljegren, *Fullständig Bautil*, bläckteckning ([el. Tham efter Sjöborg?]) i Tham a. a., fig. 179 [stenen liggande under pelaren]); Säve, bläckteckning (i a. a.); Djurklou, bläckteckning (i a. a.); Ljungström, bläckteckning 1869 (ATA), ds. a. a.; O. Erlandsson, blyertsteckning (VFA), träsnitt (i T 46).

Runstenen står rest mitt emot Vg 44 på Skalunda kyrkogård, 30 m. NV om kyrkan. När N. H. Sjöborg avtecknade stenen, var den »till en del inmurad i kyrkan under hörnmuren vid choret» (Torin). Då kyrkan härrör från tidig medeltid, möjligen »från slutet av 1000-talet» (Fischer), har stenen förhållandevis tidigt apterats till golvsten. När P. A. Säve 1863 besökte Skalunda, låg den »i stora gången uti kyrkan mellan högkyrkan och Choret». Den uttogs 1869 och restes på kyrkogården. Händelsen, som tydligt visar orsbefolkningens aktiva fornvårdsintresse, i vilket komminister C. J. Ljungström hade så verksam del, beskrives av denne i brev till Vitterhetsakademien sålunda: »Sedan en hel del bänkar blifwit undanröjda och stenen upptagen ur golfwet, ställdes den på kant och fördes på trädruddar den smala gången uteder och ut genom vestra kyrkdörren. Här lades den på en från Degeberg anskaffad stenwagn och forslades med hästar till en upphöjning på kyrkogården, der den, sedan flera manskrafter tillkommit, upprestes. Besagde upphöjning syntes wara en ättehög, som hade wid pass 20 alnars diameter, och denna förmodan besannades då man grafde för stenens uppresande och fann högen bestå af ett jordfylt kummel, hwari påträffades kol, aska och brända